

SPECTACOLUL CARMEN TV ÎN VIZIUNEA LUI RADU POCLITARU

THE PLAY CARMEN TV IN RADU POCLITARU'S CONCEPTION

ELEONORA VARNACOVA,

lector universitar, doctorandă,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

CZU 792.82

Radu Poclitaru este unul dintre renumiții coregrafi ai secolului nostru, care a creat un teatru al generației noi și care a montat spectacolul Carmen TV într-o nouă viziune. Interpretarea propusă de Poclitaru, bazată pe operele clasice ale culturii mondiale, scoate în evidență individualitatea coregrafului, privirea curajoasă în descrierea caracterelor eroilor, schimbările în liniile subiectului, creativitatea și libertatea mișcărilor.

Cuvinte-cheie: teatru, Carmen, Radu Poclitaru, modern, contemporary

Radu Poklitaru is one of the famous choreographers of our century, who created the theatre of the new generation and staged the play Carmen TV in a new vision. Poklitaru's interpretation of Carmen, based on the works of world classical culture has emphasized the choreographer's individuality, a brave manner of showing the characters, changes in the storyline, creativity and freedom in movements.

Keywords: theatre, Carmen, Radu Poklitaru, modern, contemporary

În prezent, arta baletului contemporan este extrem de variată. Cuvântul *balet* ne duce cu gândul la poante, dansatoare în tutuuri scrobite, la scena cu decorațiuni monumentale. În baletul contemporan au avut loc schimbări esențiale, începând de la dans și încheind cu decorarea scenei. În dansul balerinelor au apărut elemente neașteptate, pozițiile alinate clasice au luat locul pozițiilor libere, poantele au fost scoase și apare piciorul gol, iar tutuurile au fost înlocuite de chitoane din șifon. Baletul secolului XXI este într-o opoziție directă cu cel clasic, creat câteva secole înainte.

Ce a influențat schimbarea tradițiilor seculare ale baletului? Maeștrii de balet s-au simțit încorsetați de canoanele dansului clasic. În consecință, apar unele schimbări în mișcări, o priză de susținere neașteptată, lucruri, aparent, incorecte. Ideea principală a baletului contemporan constă în figurile de balet noi, în libertatea exprimării sentimentelor și a ideilor, în plastica minunată, în excluderea conservatismului. Nu va fi oare excluderea modelelor vechi un fenomen nou, neînțeles de critici și de spectatorii de rând? Sunt cazuri când ideea maestrului de balet rămâne neînțeleasă pentru spectatori, fără o explicație suplimentară. De fapt, baletul transmite o adâncă idee filosofică. Societatea se dezvoltă, timpul trece și, odată cu aceasta, se schimbă și baletul contemporan.

Viața aduce în dans noi schimbări coregrafice, noi mișcări plastice și fiecare coregraf folosește aceste posibilități. De fapt, baletul contemporan nu depășește foarte mult hotarele baletului clasic. Totuși, arta coregrafică se dezvoltă, astfel, baletul a dat naștere unor stiluri răspândite în zilele noastre – *modern și contemporary*.

Modern este un dans liber care a apărut la începutul sec. XX. Fondatoarea acestui stil este considerată dansatoarea americană Isadora Duncan. Modernul pleacă de la normele stricte ale baletului spre libertatea artistică a dansatorilor și a coregraforilor. Dezvoltarea vertiginoasă a modernului a impulsivat apariția altui stil de dans – *contemporary*. Aici nu există hotare și reguli concrete, în acest dans locul principal îl are transmiterea stării lăuntrice, a dispoziției, povestirea unei istorii. În sec. XXI acest stil se consideră cel mai popular în coregrafia contemporană.

Astăzi, dansul contemporan se caracterizează prin libertate, iar libertatea niciodată nu a avut anumite scheme. Mișcărilor artiștilor sunt cu mult mai expresive decât niște simple mișcări, ele te cople-

șesc, te fac să te detașezi de lumea reală. Mișcările de dans transmit profunzimea dansului și, contemplându-le, rămâi singur cu sine. Maeștrii talentați în arta modernului transmit ideile foarte clar, pe înțelesul oricărui spectator, fie el coregraf sau jurist.

Unul dintre cei mai interesanți reprezentanți ai acestei direcții în arta contemporană este Radu Poclitaru, un talentat coregraf și maestru de balet, o personalitate expresivă din lumea artei contemporane. Spectacolele de balet jucate pe scenele din Ucraina, Belarus, Letonia, Rusia l-au marcat ca pe un regizor unic, un promotor al dansului modern și al regiei de balet progresive. Viziunea sa inovatoare și curajul interpretativ al baletului contemporan regizat în baza operelor clasice îi subliniază individualitatea, creativitatea și libertatea creației. Despre creația maestrului ne vorbesc numeroasele montări, spectacole, balet, aproximativ 40 de miniaturi. Radu Poclitaru este deținătorul multor distincții și premii.

Maestrul Radu Poclitaru este o persoană talentată, interesantă, multiaspectuală. Tema baletului clasic, trecută prin diverse stiluri și genuri, refractă clasică artei, îmbinările noi și schimbările neașteptate ale unor lucruri demult cunoscute aduc un suflu nou în acțiunea baletului, în linia de subiect. Cel mai important lucru pentru regizor este nu atât frumusețea pozelor de balet, cât expresia mișcărilor. Acestea pot fi: o simplă mișcare, în liniște, fără muzică, o combinație a unor poze complicate, creșterea până la grotesc a caracterelor eroilor etc. Limbajul baletului maestrului Poclitaru nu este pur și simplu contemporan, el este deosebit și bogat prin plasticitatea sa.

Profesorul V.V. Vanslov, doctor în științe, caracterizează astfel arta lui Radu Poclitaru: „Iurii Grigorovici a modernizat baletul și, în anii '60-'70 ai sec. XX, i-a indicat noua cale. Radu Poclitaru face același lucru în secolul al XXI-lea, înfruntând stagnarea, demonstrează efectul benefic al noii coregrafii moderne” [1, p. 10].

„Îmi este aproape dansul liber, care nu neagă nimic și care percepe orice stil. Dacă îmi pare oportun să folosesc în spectacolul meu mișcările dansului clasic, le folosesc, la fel ca și mișcările dansului modern. Atunci când nu există interdicții, paleta ta este mai bogată. Poate părea că e un eclecticism, dar, operând cu mai multe stiluri, eu mă simt cu adevărat liber” [1, p. 8].

Poclitaru divinizează mișcarea însăși, dinamismul și filosofia ei, ba îndrăznește ca de huligan, ba meditativă și elegantă. Maestrul a proclamat o nouă artă, deschisă, în care se împletesc toate stilurile noi și vechi, clasică corelează cu modernismul, iar tradițiile seculare – cu contemporaneitatea.

Arta lui Radu Poclitaru este legată de postmodernism care, în lumea de azi, este mai aproape de spiritul omului contemporan, poate interesa nu doar specialiștii în arta clasică, ci și un larg auditoriu al admiratorilor teatrului muzical contemporan.

„Are o coregrafie semnificativă foarte interesantă... Ea include totul: și dramaturgie, și intonație, și e extrem de originală prin plasticitatea sa”, – subliniază artistul poporului din Rusia, coregraful O.M. Vinogradov [1, p. 7].

Coregrafia a lui Radu atrage privirile spectatorilor, face să urmărim fără întrerupere ceea ce se întâmplă pe scenă. O oră și jumătate de concert trec pe neobservate, iar pauzele nu sunt așteptate deloc.

Un merit indiscutabil al lui Radu Poclitaru este crearea propriului teatru. Sub conducerea acestui coregraf carismatic a apărut teatrul coregrafiei moderne. Data oficială a fondării colectivului este 25 octombrie 2006. În această zi, la Kiev, pe scena Teatrului Național Dramatic *Ivan Franko*, a avut loc premiera baletului în două acte *Carmen TV*.

Carmen TV este prima reprezentare a colectivului care, în mod direct, a aruncat în aer lumea teatrală. Cunoscuta istorie a țigăncii, datorită coregrafiei lui Radu Poclitaru, a fost pătrunsă de intonații moderne, păstrând, totodată, farmecul Spaniei secolului XIX. Muzica operei *Carmen TV*, ca oricare operă genială, a oferit posibilitatea de a crea un spectacol absolut nou, păstrând spiritul lui Georges Bizet care a immortalizat țigăncă din Sevilla. Acțiunea dinamică a baletului îl captivează pe spectator din primele secunde, impunându-l să urmărească cu atenție jocul de pe scenă.

Una din teme principale devine tema dragostei, libere și fără restricții. Carmen este istoria liber-

tății totale. Carmen este simbolul unei dragoste pasionale și a unei patimi răvășitoare. Spectacolul se bazează pe incandescența sentimentelor și a emoțiilor, deoarece, pentru a povesti despre ceva global, trebuie să fie descrisă o istorie concretă a unei persoane reale.

„Pentru mine, – spune Poclitaru, – Carmen e ca Pasărea Phoenix a dragostei. Ea nu poate muri, deoarece dragostea nu moare niciodată” [1, p. 101].

Autorul prezintă dragostea cu grijă și, totodată, cu patimă, deschis, în mod natural ... ca în viață. Ea îți taie răsufllarea, te face să trăiești fiecare clipă, fiecare mișcare a perechii.

Carmen este liberă, sălbatică, înverșunată. Ea este pătrunsă de dorința de libertate, dorința de a obține o victorie femeiască, dorința de viață în toată frumusețea sa.

José este robul sentimentelor sale, mulțumit de statutul său. Carmen și José își exprimă foarte clar emoțiile. În timpul dansului se aude fiecare cuvânt, pe care și-l spun unul altuia, fiecare răsufllare, fiecare șoaptă... *Toreadorul*, îngrijit, în alb, strălucitor ... puțin superficial. În timpul spectacolului îți atrage privirea nu atât *Toreadorul*, cât *José*. *Mulțimea de țigănci și soldați* creează impresia unei mișcări haotice, a schimbării scenei. Ea poate fi privită ca un decor viu sau ca un erou aparte care parcă urmărește dintr-o parte acțiunea și acceptă sau nu deciziile luate de către eroi.

În fiecare erou este prezent comportamentul tineretului contemporan. Carmen este o fată, în ținuta căreia se observă joaca de-a dragostea. Jucându-se cu sentimentele lui José, ea îl înjosește și, totodată, ei îi place fidelitatea lui. José, la rândul său, este îmbătat de robia dragostei sale față de Carmen. *Toreadorul* este o stea, un erou, slava căruia se bazează pe exaltarea mulțimii care slăvește orice apariție, orice gest al idolului său. Radu Poclitaru le dăruiește eroilor săi o nouă soartă, alta decât cea din subiectele cunoscute.

Una dintre eroinele principale ale baletului devine Michaela care își pierde statutul de mireasă a lui José, dar devine o forță motrice a acțiunii scenice. Prezența ei pe scenă este explicată prin literale TV din denumirea spectacolului și formatul lui – balet în două episoade. După noul subiect, Michaela stă în fața televizorului și privește istoria seducției lui José, mirele ei, sau privește un serial – fiecare e în drept să-și imagineze versiunea proprie. „Spectatoarea”, îndepărtată parcă de acțiuni, stând în fața televizorului, este un proiect nou al regizorului. În lucrarea lui Mérimée un astfel de personaj nu există, iar în opera *Carmen TV*, Michaela este mireasa lui José. Radu Poclitaru folosește anume acest personaj pentru a îndrepta subiectul în direcția necesară. Michaela, cu sânge rece, de parcă întâmplător, direcționează eroii pe calea morții, devine unul dintre personajele principale, schimbând soarta în folosul său.

O trăsătură importantă a lui Poclitaru – regizorul este umorul care trece în huliganism. Permițându-le eroilor să se joace, el păstrează ideea lucrării.

Simțul umorului se urmărește și în patosul jucat de *Toreador*, în îmbrăcămintea acestuia, în privilegiile și mișcările lui, în caracter. Însuși Radu Poclitaru consideră că drama trebuie să fie povestită cu un râs lăuntric. Râsul, în cazul dat, este sinonim cu o viziune trează asupra vieții.

Reușita artei scenice nu poate consta dintr-o singură componentă. Pentru a reuși, este nevoie de existența mai multor factori: o istorie povestită corect, costume frumoase, decor, muzică, artiști dedicați meseriei. Putem vorbi despre o artă adevărată, dacă nu sunt prezente toate aceste componente?

Deseori, montările teatrale laudate de criticii renumiți îi lasă pe spectatori, în cel mai bun caz, indiferenți. Nu le plac spectatorilor montările, numite la modă *contemporary*. S-ar părea că interpretarea contemporană a operei clasice *Carmen* ar trebui să trezească o reacție analogică: pe lângă faptul că eroina își scoate încălțăminte, nu se intimidează să ia poze erotice, strict interzise în baletul clasic, ea nu face nicio piruetă, nicio arabescă, niciun fuete. Dar publicului i-a plăcut *Carmen* în varianta simplificată. Pe parcursul mai multor ani, baletul *Carmen TV* a fost jucat de mai mult de 100 ori pe scenele diferitor teatre, teatrul întreprinzând turnee nu doar în Ucraina, dar și peste hotare, la spectacole fiind vândute toate biletele.

Cu montarea baletului *Carmen TV* începe perioada de creație a renumitului coregraf Radu Po-

clitaru la Kiev. Pentru acest spectacol de debut teatrul a luat două premii „Киевская Пектораль” în nominalizările „Cel mai bun spectacol al anului” și „Cel mai bun maestru de balet”. Pentru interpretarea rolului lui Carmen, dansatoarea Olga Kondakova a fost nominalizată cu distincția „Cea mai bună interpretă a unui rol feminin”. Datorită coregrafiei novatoare viața scenică a personajelor a fost completată cu intonații contemporane. Maestrul de balet a reușit să monteze un spectacol absolut nou.

În urma studiului efectuat concluzionăm că, rămânând fidel școlii clasice, maestru Radu Poclitaru a creat baletul contemporan în care a introdus schimbări în coregrafie, a deviat de la normele rigide ale baletului spre libertatea artistică a dansatorilor și spre noi mișcări plastice. Depășind tabuurile clasicismului, el combină baletul clasic cu cel de avangardă, creând nu doar o coregrafie nouă, ci și un teatru nou. Radu Poclitaru aduce un nou suflu în viața teatrului de balet, lărgeste hotarele lucrurilor permise și posibile, schimbă imaginația contemporanilor despre arta baletului.

Referințe bibliografice

1. УЗУН, Е. *Раду Поклитару: Свободный танец*. Кишинев: ELAN INC, 2012.